

Список використаних джерел:

1. Вольфф Ф. Журналістика газет і журналів : Вид. 2-ге, переробл. / пер. з нім. В. Климченко. Київ : Центр вільної преси, 2017. 377 с.
2. Autry James A. Service Journalism Versus Hard News Reporting. *Journal of Applied Communications*. 1978. Vol. 61. Iss. 3. P. 3–12.
2. National Magazine Awards. URL: <https://magazine-awards.com/en>
3. Open School of Journalism. URL: <https://www.openschoolofjournalism.com>

Фомиця О.Л.

аспірант,

Сумський державний університет

ПОНЯТТЯ ПСИХОАКУСТИЧНОГО ВПЛИВУ ЯК ЗАСОБУ ДІЇ НА МАСОВУ СВІДОМІСТЬ

Із-поміж спеціалізованих органів, через які нервова система людини отримує подразнення із зовнішнього і внутрішнього середовищ і сприймає їх у вигляді відчуттів, чи не найважливішими для орієнтації в навколишньому світі і отримання необхідної для забезпечення безпеки існування інформації є зір і слух. При цьому можливість чути не менш важлива або навіть і визначальна для емоційної оцінки ситуації, ніж здатність бачити її. Візьмемо на себе сміливість стверджувати, що без звукової підтримки можливість емоційної оцінки ситуації значно знижується а почасти може зводитися до нуля.

Що ж таке звук? Згідно з дефініцією, поданою «Великим енциклопедичним словником», звук – це «пружні хвилі, що поширюються в газах, рідинах і подібних тілах та сприймаються вухом людини й тварини» [1, с. 456]. Звертаючись до звукової інженерії та музичної продукції, акустики музичних інструментів, способів сприйняття музичних звуків і застосування цих концепцій до музичних просторів Д. Ховард акцентує увагу на тому, що звук – «це просто механічне коливання фізичного середовища, яке може бути повітрям або іншим газом, рідиною або твердим тілом. Однак такий спрощений опис не дуже корисний, оскільки він не дає інформації ні про те, як це збурення поширюється, ні про будь-які його характеристики, крім вимог до середовища для його поширення» [2]. Своєю чергою Б. Меєрзон дає таке визначення: «Звуки, які ми зазвичай чуємо – мова, музика або шуми доквілля, – це складні за формою коливання, що складаються з комбінацій кількох або навіть декількох тонів» [3, с. 5]. Говорячи про звук із точки зору традиційної акустики, С. Швець зазначає, що в першу чергу це «коливальний процес... Щоб викликати звукові коливання, необхідно створити механічне збурення середовища за допомогою вібрації фізичного тіла, ударної дії вибухового або іншого характеру» [4]. А ось І. Алдошина наголошує на тому, що: «Звук має подвійну природу», при цьому пояснюючи: «з одного боку, це об'єктивний процес передачі енергії механічних коливань частинок у пружному середовищі

(повітрі, рідині, твердому тілі); з іншого боку, це лише ті види механічних коливань середовища, які сприймаються слуховою системою» [5, с. 11]. А. Нісбетт також зазначає, що «звуки породжуються джерелами всіляких форм і розмірів, що коливаються згідно з дуже складними законами і самі стають складними» [6, с. 10]. Геометрична акустика в той же час ґрунтується на припущенні, що «звук поширюється у вигляді звукових променів, що представляють собою лінії, уздовж яких рухається звукова енергія» [7, с. 20]. Для порівняння базових розумінь звуку для музичної акустики, на думку А. Ананьєва, є «уявлення про музичний звук, що має характерні стійкі ознаки висоти, гучності, тембру» [8, с. 9].

До визначень поняття «звук» зверталися також представники різних галузей науки, таких як: радіожурналістика (В. Смірнов, Н. Михайличенко, О. Гоян, І. Мащенко, І. Пенчук, О. Шерель); мистецтвознавство (А. Крилова, В. Дьяченко, О. Бут); медійні технології (С. Коленов); теорія масових комунікацій (С. Кара-Мурза, С. Зелінський); музична психотерапія (В. Петрушин) та ін.

Що ж до поняття акустики як одного із основних напрямів сучасної науки та практики про звук, то «Великий енциклопедичний словник» визначає її так: «у широкому сенсі – розділ фізики, який досліджує пружні хвилі від найнижчих частот до найвищих, у вузькому сенсі – вчення про звук» [9, с. 31]. Існує кілька розділів акустики, до одного з яких відноситься так звана «психологічна акустика» [9, с. 31]. У сьогоденній практиці параметри звуку вимірюються за допомогою сучасного інструментарію, до якого належать шумоміри – прилади для вимірювання рівня звуку та звукового тиску. Однак не менш важливим є розуміння того, як звукові хвилі впливають на роботу мозку індивідуума. Психоакустика, крім вивчення фізіологічних можливостей людського слуху, також займається питаннями психології сприйняття звуку. Інакше кажучи, досліджується не лише те, що людина чує, а також те, як вона це сприймає у різних акустичних умовах навколишнього середовища в залежності від висоти, тембру й гучності звукового впливу. Я. Альтман у науковій праці «Слуховая система» дав визначення психоакустики, вказавши, що це «наукова дисципліна, завданням якої є вивчення структури та функцій слухового шляху за допомогою аналізу взаємозв'язку акустичних стимулів, що збуджують слухову систему, і психологічних (моторних) реакцій слухача на ці стимули» [10]. Своєю чергою Д. Ховард зазначав: «Психоакустика – це вивчення того, як люди сприймають звук» [2]. Німецький акустик Е. Цвікер доповнив визначення колег, акцентуючи більше на завданнях: «психоакустика, яка описує взаємозв'язок між нижчим рівнем (вплив) і найвищим можливим рівнем (відчуття), є привабливим шляхом вивчення нашої слухової системи» [11].

Щодо поняття «психоакустичний вплив», то в сучасній науці існує кілька близьких за характером його визначень. Так, науковці Національної академії внутрішніх справ трактують «психологічний вплив» як активну цілеспрямовану діяльність, «метою якої є отримання необхідної інформації або зміна психіки чи поведінки об'єкта (окремої людини чи групи людей)» [12]. У підручнику ж «Історія інформаційно-психологічного протиборства» базове поняття «інформаційно-психологічний вплив» потрактовується як «вплив на свідомість

та підсвідомість особистості й населення з метою внесення змін у їхню поведінку і світогляд» [13].

Досліджуючи масовий вплив та масифікацію, яким піддається особистість, відомий теоретик соціальних комунікацій В. Різун дає визначення «масового впливу» як такої дії, яку «певна особа, найчастіше фахівець у галузі масової комунікації, виявляє стосовно інших осіб, викликаючи в них однакові настрої та формуючи однакові думки, й на основі сформованої масової свідомості об'єднує тих осіб у масу (публіку або натовп), в якій кожна людина здатна виявляти передбачувані або й не передбачувані фахівцем однакові емоційно-вольові, інтелектуальні або фізичні реакції» [14, с. 143–144]. В. Зелінський доповнює: «Говорячи про інформаційно-психологічний вплив на маси, ми повинні розуміти, що подібного роду дії спрямовані насамперед на психіку індивіда і мас з метою некритичного аналізу інформації, що надходить із засобів масової комунікації, а також з метою нав'язування певних стереотипів у свідомості (в підсвідомості)» [15].

Отже, розглянувши відомі сучасній науці визначення понять «психоакустика», «вплив», «звук», а також види психологічного впливу для розкриття поняття психоакустичного впливу, пропонуємо таке визначення: психоакустичний вплив – це цілеспрямована діяльність у пропаганді з використанням звукового впливу на свідомість окремої людини, групи людей та населення загалом, що здійснюється за допомогою зміни висоти, тембру й гучності звуку з метою внесення змін у поведінку і світогляд індивідуума та мас.

Список використаних джерел:

1. Большой энциклопедический словарь в 2 томах / гл. ред. А.М. Прохоров. – М. : Сов. Энцикл., 1993.
2. Howard D. Acoustics and psychoacoustics [Електронний ресурс] / D. Howard, J. Angus. – Oxford : Focal Press, 2001. – Режим доступу: <https://www.amazon.com/Acoustics-Psychoacoustics-David-Howard/dp/0240521757> (дата доступу: 15.08.2016).
3. Меерзон Б.Я. Акустические основы звукорежиссуры: Учеб. пособие для студентов вузов / Б.Я. Меерзон. – М.: Аспект Пресс, 2004. – 205 с.
4. Швец С.И. Акустика для звукорежиссера [Електронний ресурс] / С.И. Швец. – [Б.м.] : [Б.и.], 2008. – 127 с. – Режим доступу: <https://studfiles.net/preview/5270725/> (дата доступу: 25.02.2019).
5. Алдошина И.А. Музыкальная акустика / И.А. Алдошина, Р. Приттс. – СПб.: Композитор, 2006. – 720 с.
6. Нисбетт А. Звуковая студия. Техника и методы использования: Пер. с англ. / Под ред. Б.Г. Коллендера. – М.: Связь, 1979. – 464 с.
7. Севашко А.В. Звукорежиссура и запись фонограмм. Профессиональное руководство. – М.: Альтекс-А, 2004. – 432 с.
8. Ананьев А.Б. Элементы музыкальной акустики. Учебное пособие / А.Б. Ананьев. – К. : Феникс, 2008. – 224 с.
9. Акустика // Большой энциклопедический словарь в 2 томах / гл. ред. А.М. Прохоров. – М. : Сов. Энцикл., 1993. – 1628 с.
10. Альтман Я.А. Слуховая система [Електронний ресурс] / Я.А. Альтман. – Л. : «Наука», 1990. – 620 с. – Режим доступу: <http://bookshare.net/index.php?id1=4&category=biol&author=altman-yaa&book=1990> (дата доступу: 30.08.2016).

11. Zwicker E. Psychoacoustics [Електронний ресурс] / E. Zwicker. – Н. Fastl – Springer-Verlag, 1999. – Режим доступу: <http://www.springer.com/us/book/9783540231592> (дата доступу: 30.08.2016).

12. Психологічний вплив та маніпулятивна поведінка. Матеріали для самостійної роботи [Електронний ресурс] / Національна академія внутрішніх справ. – Київ, 2016. – 45 с. – Режим доступу: https://www.naiu.kiev.ua/files/kafedru/up/zaochka/NMK_2.doc (дата доступу: 11.02.2019).

13. Жарков Я.М., Компанцева Л.Ф., Остроухов В.В., Петрик В.М., Присяжнюк М.М., Скулиш Є.Д. Історія інформаційно-психологічного протиборства : підруч. [Електронний ресурс] / Я.М. Жарков, Л.Ф. Компанцева, В.В. Остроухов, В.М. Петрик, М.М. Присяжнюк, Є.Д. Скулиш; за заг. ред. д.ю.н., проф., засл. юриста України Є.Д.Скулиша. – К. : Наук.-вид. відділ НА СБ України, 2012. – 212 с. – Режим доступу: http://mil.univ.kiev.ua/files/8_367228400.pdf (дата доступу: 07.06.2019).

14. Різун В.В. Теорія масової комунікації: підруч. для студ. галузі 0303 «журналістика та інформація» / В.В. Різун. – К.: Видавничий центр «Просвіта», 2008. – 260 с.

15. Зелинский С.А. Информационно-психологическое воздействие на массовое сознание. Средства массовой коммуникации, информации и пропаганды – как проводник манипулятивных методик воздействия на подсознание и моделирования поступков индивида и масс [Електронний ресурс] / С.А. Зелинский. – СПб.: Издательско-Торговый Дом «СКИФИЯ», 2008. – 280 с. – Режим доступу: http://www.medigram.ru/netcat_files/108/110/h_1eaf80e566efbfa041bafd712f9b13c (дата доступу: 26.02.2019).